

Tilsyn med barn i fosterhjem

Hva må fosterforeldre forholde seg til?

S Fosterhjemmene er en uunnværlig ressurs i norsk barnevern. I 2019 var 8 500 barn plassert i fosterhjem rundt om i Norges land. Lovverket krever at det føres tilsyn med hvert eneste av disse barna. Får barnet forsvarlig omsorg i fosterhjemmet? Og blir forutsetningene for plasseringen fulgt opp?

Tilsyn betyr kontroll

Det ligger i betegnelsen på ordningen. Tilsyn handler om å kontrollere. Samfunnets innsyn i hvordan barnet har det, er begrenset når private hjem er det foretrukne tiltaket for barn som ikke kan bo hjemme. Tilsynet skal kompensere for manglende innsyn. Å bli fosterforeldre betyr at man samtykker til kontrollen tilsynet innebærer.

Barneverntjenesten har også en kontrollfunksjon overfor fosterhjemmet. Den er likevel bare en av mange funksjoner. Tjenestens mange roller sikrer ikke den uavhengighet som kreves av et tilsyn.

Ved lovendring i 2014 ble ansvaret for å føre tilsyn lagt til kommunen og ikke spesifikt til barneverntjenesten som tidligere. Det betyr at kommunen nå kan velge om den organiserer tilsynsordningen i eller utenfor barneverntjenesten.

Tilsynets uavhengighet

Tilsynspersonen oppnevnes av kommunen fosterhjemmet ligger i. Personen skal være uavhengig av fosterforeldrene, barneverntjenesten og barnets foreldre, skal ikke ha vært involvert i tidligere avgjørelser i saken, og heller ikke i framtidige. Med unntak av fosterbarnet, skal tilsynspersonen derfor holde en viss avstand til aktørene i saken.

Fosterforeldrene må derfor passe på at forholdet til tilsynspersonen ikke blir for tett og vennskapelig. Tilsynsbesøkene skal ikke være "kaffeslabberas". Barnet er hovedpersonen. Relasjonen mellom tilsynspersonen og fosterforeldrene må ikke komme i veien for dette.

Tilsynet skal ikke påvirkes av andre. I sine rapporter skal tilsynspersonen ikke bare kunne påpeke mangler ved oppfølgingen av barnet i fosterhjemmet,

men også si ifra dersom barneverntjenestens oppfølging av barnet er mangelfull. Tilsynspersonen har opplysningsplikt til barneverntjenesten dersom personen mener at barnet er utsatt for mishandling, overgrep eller alvorlig omsorgssvikt i fosterhjemmet.

Barnets medvirkning

Barn har rett til å medvirke i alle faser av en barnevernsak, og i alle spørsmål som berører barnet. Så også i ordningen med tilsyn. Barnet skal kunne uttale seg i valg av tilsynsperson, og det er viktig at barnet kan komme fram med synspunkter på hvordan ordningen fungerer. Barn under omsorg har også rett til å få oppnevnt en tillitsperson. Om barnet ønsker det, kan denne personen være til stede under tilsynsbesøk.

Tilsynspersonen skal særlig være opptatt av hvordan barnet får ivare tatt sin religion, kultur, språk og kontakt med familie, slekt og annet sosialt nettverk.

Adgang til fosterhjemmet

For å kunne vurdere hvordan barnet har det, må tilsynspersonen besøke barnet i fosterhjemmet. Fosterforeldrene plikter derfor å gi tilsynspersonen adgang til fosterhjemmet så ofte som nødvendig. Det innebærer at det kan bli flere tilsynsbesøk enn minstekravet på fire i året. Særlig i starten av en plassering, men også i andre situasjoner, kan det være nødvendig med flere besøk.

Når barnet har fylt 15 år, har bodd i fosterhjemmet i mer enn to år og for-

- JURIDISK SPALTE -

Skribentene er ansatt i VismaSmartSkill, som gjennom læringsplattformen, Veilederen Barnevern, gir kunnskap, rådgivning og opplæring i barnevernretten til kommunale barneverntjenester.

Eirik Saltnes,
seniorrådgiver og
tidligere barnevern-
leder

Ingunn Wiig,
seniorrådgiver/jurist

Det skal føres tilsyn med alle hjem som tar imot barn etter vedtak hjemlet i barnevernloven, enten det er frivillige hjelpetiltak eller tvangsvedtak.

holdene vurderes som stabile og gode, kan det besluttes å redusere antall tilsynsbesøk til minimum to i året. En slik reduksjon må skje i samråd med barnet og omsorgskommunen.

Tilsynspersonen kan i særskilte tilfeller komme på uanmeldte tilsyn. Det kan for eksempel skje om barnet selv tar kontakt med tilsynspersonen og ber om besøk. Tilsynet kan også gjennomføre besøk som er uanmeldt både for barnet og fosterforeldrene.

Kontakten med fosterbarnet

Barnets tillit til tilsynspersonen er avgjørende for om barnet forteller hvordan det har det i fosterhjemmet. Fosterforeldrene må hjelpe barnet til dette ved å snakke positivt om tilsynspersonen og ordningen. Før besøkene må fosterforeldrene forberede barnet og hjelpe det med eventuelle spørsmål det måtte ha.

Avhengig av den konkrete situasjonen og barnets ønsker, kan barnet samtale med tilsynspersonen alene, sammen med en av fosterforeldrene eller en tillitsperson. Når barnet ønsker alensamtale med tilsynspersonen, må fosterforeldrene legge til rette for at dette kan skje enten det er i eller utenfor fosterhjemmet. Det er viktig at barnet

opplever at fosterforeldrene synes det er helt greit at barnet snakker med tilsynspersonen alene, og at det når som helst kan ta opp problemer det opplever i fosterhjemmet med tilsynsperson. Derfor er det lagt vekt på at barnet skal kunne kontakte tilsynspersonen utenfor de ordinære besøkene. Fosterforeldre bør likevel være oppmerksom på at tilsynspersonen ikke skal bli en slags støttekontakt eller gå inn i en behandlingsrelasjon med barnet.

Samtaler med fosterforeldrene

For å danne seg et bilde av hvordan barnet har det, må tilsynspersonen også snakke med fosterforeldrene. Fosterforeldrene må derfor dele opplysninger som er nødvendige for å kunne føre kontroll og tilsyn med barnet. Tilsynspersonens adgang til hjemmet og til å få nødvendige opplysninger, er en del av fosterhjemsavtalen som inngås ved hver plassering. Tilsynspersonen skal ikke være en "mellommann" mellom fosterforeldrene og barneverntjenesten, eller gå inn i en veiledningsrolle overfor fosterforeldrene. Har fosterforeldrene noe å ta opp omkring barneverntjenestens oppfølging, skal dette tas med tjenesten direkte.

“Når tilsynet ikke fungerer, bør fosterforeldre varsle om dette til barneverntjenesten.”

Tilsynsordningen gjelder alle fosterhjem

Det skal føres tilsyn med alle hjem som tar imot barn etter vedtak hjemlet i barnevernloven, enten det er frivillige hjelpetiltak eller tvangsvedtak. Ordningen gjelder alle typer hjem, som såkalte ordinære fosterhjem, slektsfosterhjem, beredskapshjem, ungdomsfamilier eller andre.

Når plasseringer skjer akutt, og gjerne i beredskapshjem, kan plasseringene være av så kort varighet at det i praksis ikke er mulig å føre tilsyn med hvert enkelt barn. Beredskapshjem skal likevel ha samme antall tilsynsbesøk som andre hjem. Disse må gjennomføres når hjemmet har et barn boende hos seg. Om et barn blir boende lenger enn fire måneder i beredskapshjemmet, skal barnet ha ordinært tilsyn.

Av ulike grunner får ikke alle barn det tilsynet de skal ha. Når tilsynet ikke fungerer, bør fosterforeldre varsle om dette til barneverntjenesten. Det er også i fosterforeldrenes interesse at tilsynsordningen fungerer.

Oppsummering

Tilsynsordningen skal være et sikkerhetsnett for barn som bor i fosterhjem. Men ordningen er ikke bare viktig for barnet selv. Den er viktig for barnets foreldre, for barneverntjenestene, fosterforeldrene og for Bufetat som rekrutterer og gir opplæring til fosterforeldre. God kontroll med hvordan barn har det i fosterhjem er viktig for legitimiteten og tilliten til hele barnevernet i Norge.

Kildehenvisninger finner du i den digitale versjonen av artikkelen på foreningens nettside (www.fosterhjemsforening.no).

